

Hartacılıkta arazi tabirâtı

Yazan: General
Abdurahman Aygün

Askerlik âleminde; bilhassa araziye müteallik tabirâtın doğru bilinmesi, tetkik ve tercüme işlerinde bunların Fransızca ve Almanca mukabilleri, bilumum subaylar için ne kadar lâzımsa, harta mensubini için de o kadar elzemdir.

Bu işlere; bir kaç sene önce başlanmış ve azasından bulunduğum Türk dili tetkik kurumu tarafından yeni Türkçe-lerin tesbiti de istenilmişti. Bu bapta uzun uzadıya aranılup bulunan yeni tabirlerin; aynen veya tâdilen kabul olunduğuna dâir; makamâtı âliyeden resmen bir emir vürut etmediğinden, şimdilik alfabe sırasile bunların Osmanlıcalarını yani hâli hazırda kullanılan şekillerini derç ile iktifa ediyoruz. Umuyoruzki; meslekdaşlarımız çok müstefit olacaklardır. Hartacılığın teknik tâbirâtını gelecek nushalarımızda neşir niyetindeyiz.

A

Osmanlıcası	Almancası	Fransızcası
Abak	Abakus	Abaque
Açık arazi	Offenes Gelände	Terrain découvert
Açık liman	Reede	Port ouvert, Rade
Akedük	Aquädukt	Aqueduc
Alan	Waldblosse, Lichtung	Clairière
Alidat	Diopterlineal	Alidade
Alidat nivelatris	Alidade Nivelatrice	Alidade Nivelatrice
Alidat olometrik	Kippregel	Alidade holométriques

Aliminiyümlü kâat	Aluminiumblatt	Plaque d'aluminium
Araba yolu	Fahrweg	Route carrossable " Piste „
Arazi	Gelände	Terrain
Arazi dalgası	Geländefalte	Pli de terrain
Arazi kesimi	Geländeabschitt	Coupure de terrain
Arazi mütalaası	Geländelezen	Etude de terrain
Arazi şeridi	Geländestreifen	Bande de terrain
Arızalı arazi	Unebenes Gelände	Terrain accidenté
Ark	Furche	Fossé à eau
Arzı coğrafi	Breite	Latitude
Azmak	Teich	Etanche

B

Baliz	Bake	Balise
Balon	Ballon	Ballon
Bank	Bank	Banc
Bataklık	Sumpf	Marécageux, Marais
Bent	Talsperre	Barrage
Bel	Pass	Col de montagne
Belen	Sattel	Col
Berzah	Isthmus, Landenge	Isthme
Birinci derece nirengi noktası	Triangulationspunkt erste Ordnung	Point de triangulation de premier ordre.
Boğaz	Gebirgspass (karada) Meerenge (denizde)	Défilé (karada) Détroit (denizde)
Bon inkişafı	Bonnsche Projektion	Projection Bonne
Boyun noktası	Sattel	Col
Bulvar	Allee	Boulevard

Burun	Kap	Cap. Promontoire
Bük (ufak liman)	Bucht	Baie
Bürkânî	Vulkanisch	Volkanique

C

Cihetine koymam	Orientieren	Orienter
“ hartayı „		
Cumudiye	Gletscher	Glacier

Ç

Çağlıyan	Kaskade	Cascade
Çakıllı arazi	Kieselboden	Terrain caillouteux
Çalılık	Gestrüpp	Buisson
Çay	Fluss	Rivière, Ruisseau
Çayır	Wiese	Prairie
Çelik mesaha şeridi	Stahlmessband	Ruban d'acier à me- surer
Çeltik	Reisfeld	Rizièr
Çinkoğrafi	Zinkographie	Zincographie
Çit	Hecke	Haie
Çıplak arazi	Offenes Gelände	Terre nue
Çorak arazi	Dürr	Aride
Çökük arazi	Sinkende Boden	Terrain enfoncé
Çöl	Wüste	Désert
Çukur arazi	Tiefes Gelände	Terrain creux

D

Dağ	Gebirge	Montagne
Dalgakıran	Hafendamm, Mole	Jetée
Dalgalı arazi	Welliges Gelände	Terrain ondulé
Dar geçit	Bruch	Brèche

Delta	Delta	Delta
Demir kazık yıldıızı	Polarstern	Etoile polaire
Deniz kulağı	Meersarm	Lagune
Derbent	Pass	Col de montagne
Dere	Bach	Ruisseau
Derece "zaviye,,	Grad	Degré
Dılı esas	Basis	Base
Dirsek noktası	Knie, Biegung	Coude (de route)
Doruk	Gipfel	Sommet
Dördüncü derece nirengi noktası	Triangulationpunkt IV. ordnung	Point de triangulation de 4 ième ordre
Dört yol	Kreuzweg	Carrefour, Patte d'oie
Düden		
Düğüm noktası	Knotenpunkt	Noeud
Düzlük	Ebene	Plat

E

Ehram	Pyramide	Pyramide
Epkem harta	Stumme Karte	Carte muette
Etek	Abhang	Penchant, Pied (de montagne)

F

Fasla	Abszisse	Abscisse
Fener (denizde)	Leuchtfeuerturm	Phare
Fıdanlık	Obstgarten	Fruitier (jardin)
Fotoğrametri	Photogrammetrie	Photogrammetrie
Fundalık	Heide	Bruyère

G

Geçit (dağlarda)	Engpass	Defilé, passage
------------------	---------	-----------------

Gecit noktası (ırmaklarda)	Furt	Gué
Geçit veren (ırmaklarda)	Durchwartbar	(Rivière) Guéable
Göl	See	Lac
Gölcük	Teich	Etang
Grat	Centesimal Grad	Grade
Grafik nirengi	Graphische Triangu- lation	Triangulation gra- phique

H

Hadler (dılı esas)	Ende	Termes
Hafir	Einschnitt	Déblai
Hâkim nokta	Beherrschender Punkt	Point culminant
Hâkim tepeler	Beherrschende Höhen	Sommets culminants
Harp limanı	Kriegshafen	Port (Militaire) de guerre
Harta	Karte	Carte
Harta istimali	Kartenbenutzung	Utilisation de la carte
Harta mütalaası	Kartenlesen	Etude de la carte
Hattı balâ	Höhenkamm	Ligne de faîte
Hattı ictima	Muldengeripplinie	Ravin
Hattı meyli azam	Steilste Böschungslinie	Ligne de plus grande pente
Hattı taksimi me- yah	Rückengeripplinie	Arête, Ligne de par- tage (des eaux)
Havaî harta	Luftbildkarte	Carte aérienne
Havaî kroki	Luftbildskizze	Croquis aérien
Havza	Stromgebiet	Bassin
Havzai fahmiye	Kohlenbecken	Bassin houiller

Hendek	Graben	Fossé
Heylân	Erdsturz	Eboulement
Hidroğrafi	Hydrographie	Hydrographie
Hipsometrik harta	Hypsometrische karte	Carte hypsométrique
Hudut	Grenze	Limite, Frontière
Hudut taşı	Grenzstein	Borne

I

Ilıca	Bad	Thermes
Irmak	Fluss	Rivière

İ

İkinci derece ni- rengi noktası	Triangulationspunkt zweite Ordnung	Point de triangulation de 2 ème ordre
İki nehrin birleş- tiği nokta	Zusammenfluss	Confluent
İki tarafı ağaçlı yol	Allee	Avenue
İki yolun birleştiği nokta	Wegegabel	Biviaire
İmlâ	Damm	Remblai
İnhirafı mıknatîsî “pusula,”	Magnetische dekli- nation	Declinaison magnétique
İnkişaf	Abbildung	Projection
İnvar cihazı	İnvarapparat	Apareil à fils Invar
İska kanalı	Bewässerungskanal	Canal d'irrigation
İskandil hartası	Peilenkarte	Carte de sonde
İskele “vapur için,”	Landungsbrücke	Débarcadère
İskele “kasaba için,”	Reede	Rade
İstikşaf hartası	Erkundungskarte	Carte de reconnaissance

İşareti mahsus	Zeichenerklärung	Signes conventionnelles "Legendes,,
----------------	------------------	-------------------------------------

J

Jalon	Stab	Jalon
Jeodezi	Geodesie	Géodésie

K

Kabartma harta	Relief karte	Carte en relief
Kaldırımli yol	Pflaster	(Route) pavée
Kanal	Kanal	Canal
Kanava	Kanavas	Canavas
Kapalı arazi	Gedecktes Gelände	Terrain couvert
Kapalı havza	Gedecktes Stromgebiet	Bassin couvert
Kartoğrafya	Kartographie	Cartographie
Kaynak	Quelle	Source
Kaypak arazi	Gletschering (Gelände)	Terrain glissant
Keçi yolu	Fusswege	Sentier
Kemmiyatı vaziye	Koordinaten	Coordonnées
Kesik arazi	Durchschinttens Gelände	Terrain coupé
Killi arazi	Lehmboden	Terrain argileux
Kireçli arazi	Kalkerde	Terre calcaire
Kıraç (çorak)	Brachland	Terrain friche
Kıymetlendirme âleti	Auswertungsapparat	Restitueur
Kroki	Skizze	Croquis
Krüger inkişafı	Krügersche projektion	Projektion Krüger
Kom (münferit köy haneleri)	Hof	Hutte, Cabane, Chaumière

Koordinatoğraf	Koordinatograph	Koordinatographie
Koy	Bucht	Baie
Körfez	Meerbusen	Golfe
Kroğrafya hartası	Chorographische karte	Carte chorographique
Kukurdan	Kessel	Cuvette
Kumlu arazi	Sandboden	Terrain sablonneux
Kum tepeleri	Düne	Dunes
Kurak arazi	Trockene Boden	Terrain sec
Kurutma kanalı	Entwässerungskanal	Canal de drainage
Kuş bakışı	Vogelschau	A vol d'oiseau
Küçük dağlar	Gebirge	Mont

L

Lamber inkişafı	Lambertsche projek- tion	Projection Lambert
Laplas noktası	Laplacepunkt	Point de Laplace
Leş (gemi enkazı)	Seetriften	Epaves
Liman	Hafen	Port
Litoğrafya	Lithographie	Lithographie

M

Mağara	Grotte	Grotte, Caverne
Mai cari	Flissendes Gewässer	Cours d'eau
Mai rakit	Stehendes Gewässer	Eaux stagnantes
Makta (harta)	Querchnitt	Profil
Menâzirî harta	Ansichtskarte	Carte perspective
Mansap tarafı	Stromabwärts	Aval
Map	Mappe	(Carton) Mappe
Maroğraf cihazı	Flutmesser	Maréographe
Mekkâri yolu	Saumweg	Chemin muletier

Menba	Quelle	Source
Menba tarafı (nehrin)	Aufwärts	Amont
Mendirek	Hafendamm, Mole	Jetée
Memleha	Saline	Saline
Merkator irtisamı	Mercator projektion	Projektion Mercator
Mesafei mütesa- viyei müresseme	Schichthöhe	Equidistance graphique
Mesaha gemisi	Hydrographieches Schiff	Bâtiment (navire) hydrographique
Mesaha tayyaresi	Vermessungsflugzeug	Avion de mesurage
Mevkif	Standpunkt	Station géodésique
Mevkif taşı	Merkstein	Repère en pierre
Meyil tebeddülü	Böschungswchsel	Variation de pente
Meyil zaviyesi	Böschungswinkel	Angle de pente
Mikyas	Masstab	Echelle
Münhani (harta)	Höhenlinie	Courbe de niveau
Murahhamat (Muhtasarat)	Abkürzungen	Abréviations
Münhanii aslı	Haupt Höhenlinie	Courbe maîtresse
Murabbalı harta	Quadrierte Karte	Carte quadrillée
Müsennem arazi		Relief de (terrain)
Mütevassıt mün- hani	Hilfshöhenlinie	Courbe intercalaire

N

Nehir	Strom	Fleuve
Nehir kavşağı	Zusammenfluss	Confluent
Nehir ağzı	Mündung	Embouchure, Bouche
Nirengi	Triangulation	Triangulation

Nirengi noktası	Triangulationskunkt	Poin de triangulation
Nirengi şebekesi	Triangulationsnetz	Réseau de triangulation
Nirengi zinciri	Triangulationskette	Chaîne de triangulation
Nısfınnehari aslı	Hauptmeridian	Meridien origine
Nivelman	Niwellement	Nivellement

O

Ofset makinesi	Offset	Offset
Orman	Wald	Forêt, Bois
Ova	Ebene	Plaine

P

Pafta	Blatt	Feuille
Patika	Fussweg	Sentier
Plan	Plan	Plan
Plançete hartası	Mässtische Karte	Cart de planchette
Plato	Plateau	Plateau
Piliye	Pfeiler	Pilier
Poligon	Poliigon	Poligon
Posta komutanı	Vermessungsdrigent	Chef de brigade
Pusula inhirafı	Bussolenabweichung	Déclinaison de la boussole

R

Rakım	Höhe	Altitude
Rampa	Rampe	Rempe
Rasat işaret feneri	Beobachtungssignal- gerät	Appareil de signal pour observation
Röper noktası	Merkzeichen	Point de repère
Rövizyon	Laufendhaltung	Revision
Rüsubî arazi	Abgelagertes Land	Sol de sédiment

S

Sağrı	Kruppe	Croppe
Sahil	Strand, Küste	Rivage
Sabra	Wüste	Désert, Sahara
Sal	Floss	Radeau
Sarp arazi	Abschüssiges Gelände	Terrain escarpé
Savak	Reservoir	Reservoir
Sazlık	Schilf	Roseau
Sel yarıntısı	Stromschlitz	Fente de torrent
Set	Damm	Digue, Barrage
Seylan	Abfluss	Ecoulement
Sıglık	Untiefe	Bas fond
Sık ağaçlı orman	Dichter Wald	Forêt touffue
Sıra kayalar		Banc de rochers
Sırt	Bergkamm	Crête
Sırtı asker-	Militär Bergkamm	Crête militaire
Silsileicibâl	Gebirgskette	Chaîne de montagne
Sulak arazi	Nasses Gelände	Terrain humide

Ş

Şahika	Gipfel	Sommet de montagne
Şahrah	Gross Weg	Grande route
Şelâle	Kaskade	Cascade
Şiv	Abdachung	Talus
Şosa	Chaussee	Chaussée

T

Tabi nehi	Nebenfluss	Affluent
Talveg	Talweg	Thalweg
Taramalı harta	Schraffierende Karte	Carte de hachure

Taşlık arazi	Felzboden	Terrain pierreux
Tecvizi hata	Graphische Fehler	Erreur graphique
Tepe	Kuppe	Colline
Tepecik	Kleine Kuppe	Mamelon
Tepeler hattı	Kuppenlinie	Ligne des sommets
Tertip (harta)	Ordinate	Ordonnée
Topoğrafya	Topographie	Topographie
Topuk	Talon	Talon
Tuli coğrafî	Länge	Longitude
Tuvaz	Toise	Toise
Tuzla	Saline	Saline
Tuzlu arazi	Salzboden	Terrain salin
Tuzlu göl	Salzteich	Lac salé, Marais salant

U

Uçuş hartası	Flugkarte	Carte d'avion
--------------	-----------	---------------

Ü

Üçüncü derec ni- rengi noktası	Triangulationspunkt dritte Ordnung	Point de triangulation de 3 ème ordre
-----------------------------------	---------------------------------------	--

V

Varagele	Fähre, Kleine Fähre	Bac (vat-et-vient) Bachot
Viyadük	Viadukt	Viaduc
Volkanik arazi	Vulkanisches Gelände	Terrain volcanique

Y

Yalamalı harta	Schummerende Karte	Carte estompée
Yalçın kayalık	Felsen	Rocher
Yamaç	Abhang	Versant
Yatak (nehir)	Flussbett	Lit

Yar	Klippe	Falaise
Yarım ada	Halbinsel	Peninsule
Yarma	Durchstich	Tranchée
Yayla	Hochebene	Plateau

Z

Zaviyei meyyite	Tote Winkel	Angle mort
Zemin rakımı	Bodenhöhe	Altitude de sol
Zikzak (yol)	Zikzack	Zigzag
Zirve	Gipfel	Cime
